

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 6.

V Gorici, dne 1. junija 1927.

Leto V.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 lir. — Posamezna številka 1 lro.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S.
:: Giovanni Štev. 6., I. nadstr. ::

==== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ====

Janko Furlan:

DOM IN MLADINA.

Nastopne besede so namenjene onim, ki tako lahkomišelnost primejo popolno palico in hite za varljivim bleskom, za mamljivim solncem tujine. Mislím mladino.

Da ne bo prepozna spoznanja, bolesi in neutešenega hrepenenja po domu; da ne postanete popotniki — brezdomovinci — pomislite:

Uboštvo je v domači hiši, a je pred vami kakor na dlani. Vsako veselje njeno in vsaka njena bridkost, vse je zapisano na njej z različnimi črkami. Nič ni potajenega, ne tebi ne drugim.

Trda je zemlja, ki jo obdelujete; trd je kruh, trdo življenje, razgrnjeno okrog vašega skromnega doma — a vse je le vaše. Mogoče je tam daleč za morjem, kamor tako beže vaše sanje, polno bogastva, razkošja, naslade, a to ni namenjeno vam. Le vprašajte jih, ki so že odšli in močijo njih srage tuja tla! Njih je le trpljenje, glad, njih je le najgloblje in neutešeno hrepenenje po domači grudi. Po onem kosu zemlje hrepenijo, ki ga škropi in plodi znoj njih očetov; tja sanjajo, kamor so padle njih prve polne kaplje, najkrepkejše kaplje njih krvi — njih prva mladost.

Ne, te zemlje ne morejo zabiti. Mor-da jo v sramoti in težkem očitku zatajijo, a je ne zabijo, ker tja so položili svoje srce, ker je zrastle na njej prvo hrepenenje in so se porodile najlepše sanje.

V tujino greš po najhujšo bolesto, po skeleče spoznanje, greš po jok in splasene misli, ki venomer bežijo v njo, ki ti hrani očeta in mater, brata in sestro, ki kliče tebe, popotnika — brezdomovince, na dom bežijo tvoje misli.

Vprašaj jih, ki so upijanjeni zahrepeneli po varljivem bogastvu tujine in so pozabili na resnično bogastvo svojega doma. Njih je trpljenje, nemir.

Da nima dom kruha, da je prereven, preskromen!? Zmota!

Grem s teboj, mladina, in ti povem, odkod in zakaj ta tvoj predsodek in omalovaževanje doma. Najprej te vprašam:

Kdo ti je dal življenje, zdravje, čvrstost; kdo moč tvojim jeklenim mišicam, kdo razum in voljo — ako ne tvoj dom?! Tvoj dom, zgrajen iz krvavih kapelj že davno umrlega pradedá ali iz izsušenega telesa tvojega očeta, zgrajen iz ljubezni do domače grude. Zato je v njem ona ljubezen, ki nikoli ne najde dovolj bogatega izraza. — In ti naj bi odnesla to zdravje, čvrstost, ta razum, vse, kar hraniš najboljšega, v naročje tujine!

Dom ti je dal — njemu dolguješ.

Položi v svojo grudo moč svojih zdravih mišic, svojo zdravo misel (razum) in trdno voljo in videla boš, da ti ne bo nihče tako hvaležen ko ona. In koga obogatiš s tem, ako ne svojega doma ali še bolje: sebe?!

Imaš li mogoče dovolj pravih misli, to je tiste gonilne sile, ki vodi delo tvojih rok vedno v zdravo smer?

Nimaš jih. Zato pa polagaš vse upe v svoje mišice, v svoje roke. In to je nepopolno in se maščuje. Ker vidiš, da je tvoj trud malo uspešen, zamrziš v svojem trpljenju onemoglo grudo in se ji oddučiš, češ doma ni leka.

In vendar je za to dober lek v — izobrazbi. Dobre misli se izklešejo iz možganskega dela. Misel je otrok pouka, izobrazbe. Osobito ti je treba izobrazbe

za tvoj poklic, to je strokovne izobrazbe. Povsod prodira um, tudi med tebe, kmetiča mora. On ti bo razgnal temo in ti pokazal pota do bogastva tvoje zemlje; ž njim boš napredovala in tekmovala z drugimi.

Iz strokovne izobrazbe se boš pomaknila v splošno izobrazbo, ki ti je tudi potrebna za pravilno poznanje gospodarskih, družabnih in drugih razmer doma in drugod.

Da, osobito družabne razmere moramo poznati. Baviti se ti je treba s socialnim vprašanjem, ki danes s tako silo sili v ospredje.

Z razumnim vodstvom svojega doma

si boš znala poiskati tudi samopomoči v stanovski in zadružni organizaciji, ki ti bosta širili tvoje duševno obzorje, družabni ugled in veljavo tvojega stanu.

V tvoj dom se bosta naselila ponos in samozavest.

Tvoje sanje se bodo izpošnile le z umnim delom za tvoj dom s skupnim, vzajemnim delom, na načelu solidarnosti; vsak za vse, vsi za vsacega!

Skupno si boš na domači grudi izposlovala ugodnosti, ki jih posamezniki zaman iščejo v tujini, zavest vzajemnosti bo prva ubijala duha sebičnosti in vzgajala rod za boljši socialni red. Mladina, le v domu so tvoji vzori.

ZADRUŽNIŠTVO

Zadružna zveza v Trstu:

ZADRUGE Z NEOMEJENO ZAVEZO
IN DAVEK TRGOVSKO - OBRTHNIH
ZBORNIC.

V zmislu veljavnih predpisov morajo zadruge z neomejenim jamstvom plačevati davek od premoženja (ricchezza mobile): od pasivnih obresti, od čistega dobička in od plač in nagrad.

Davčni uradi uvrstijo pasivne obresti pri zadrugah z neomejenim jamstvom v razred B, in ne v razred A. To uvrščanje v razred B ima namen, olajšati zadrugam z neomejenim jamstvom davčno breme.

Kakor je znano, imajo trgovske in obrtne zbornice pravico uvajati tudi svoje doklade, iz katerih črpajo denarne viře za svoje delovanje. Tako uvajajo tudi doklade na dohodke, ki ga odmeri posameznemu podjetju davčni urad v razredu B. In tako se dogaja, da odmerjajo trgovske in obrtne zbornice tudi zadrugam z neomejenim jamstvom pristojbine na podlagi zneska, ki je vpisan v razredu B, in se pri tem prav nič ne ozirajo, ali so ti dohodki res le sami dohodki, ali pa tudi kaj drugega, kakor je ravno pri omenjenih zadrugah slučaj, kjer se v dotičnem razredu nahajajo tudi pasivne obresti in plače.

Radi tega postopanja morajo zadruge z neomejenim jamstvom razmeroma z drugimi podjetji plačevati mnogo višje pristojbine trgovskim in obrtnim zbornicam, kakor bi jih morale. Da se ta krivica popravi, pa je treba, da se prizadete zadruge same zganejo in vložijo prizive na Trgovske in obrtne zbornice. Spodaj priobčamo vzorec za takšen ugovor, ki naj bo napisan na kolekovanem papirju 2 lir.

..... li 1927.

Alla p. l.

Giunta Camerale della
Camera di Commercio ed Industria

In base all'art. 52 del R. D. L. 8 maggio 1924, n. 750, l'imposta camerale di cui l'art. 50 pto c di questo R. D. L. grava sul reddito prodotto nella circoscrizione della camera e si applica solamente sui redditi netti iscritti nei ruoli dell'imposta di ricchezza mobile di categoria E e C.

Essendo però la ricorrente società cooperativa (Cassa rurale) a garanzia illim., nella categoria B non viene iscritto soltanto il reddito netto, cioè il reddito temporaneo misto, nel quale concorre il capitale e l'opera, ma anche il reddito dei capitali, cioè gli interessi passivi sui depositi, che in realtà appartengono alla

categoria A, sicchè il reddito iscritto nella categoria B del nostro ruolo si compone degli interessi passivi pagati sui depositi delle categorie A e del reddito della categoria B, e quindi esso non rappresenta nella sua totalità un reddito netto.

Per ottenere il reddito netto agli effetti dell'art. 52 R. D. L. 8 maggio 1924, n. 750 si doveva dal reddito totale iscritto nella categoria B diffalcare il reddito costituito di interessi sui depositi e soltanto la differenza così ottenuta costituiva il reddito netto, tassabile a sensi dell'art. 52 del D. L. sopracitato.

Sulla base del nostro bilancio allegato per 1925 in copia il nostro reddito

netto incluso nel reddito iscritto nel ruolo dell'imposta di ricchezza mobile di categoria B era di L. nel mentre il residuo importo di L. che si componeva di interessi passivi ecc., appartiene alla categoria A, rispetti. non rappresenta il reddito netto. Era quindi tassabile a sensi di legge agli effetti dell'imposta camerale soltanto il reddito netto di L.

Si è perciò, che la firmata visto, che nel ruolo dell'imposta camerale sono inclusi redditi non tassabili,

propone,

che venga previa eliminazione dei redditi non tassabili rettificata la tassazione.

ZIVINOREJA

Živinozdravnik Josip Gerbic:

NEPRAVA BREJOST PRI GOVEDU.

Kaj pa je to, bode te vprašali? In vendar se je že marsikateri govedorejec praskal za ušesi, ko ga je njegova krava ukanila. Po zadnjem skoku se krava ni pojala več, sramnica je postala na zunaj majhna in se je zgrbančila kot takrat, ko se je krava ubrejila in je dala ob času lepega telička. Tudi život se ji je pričel širiti, pa samo nekam tja do polovice brejosti, potem pa nič več. Po drugi polovici te »brejosti«, krava ni pričela izgubljati mleka, tudi se niso hoteli prikazati drugi znaki bližajočega se poroda. Šele ko je prišel čas in bi bil moral biti porod tu, šele tedaj se je živinorejec zavedal, da se je urezal.

Ko bi bil živinozdravnik na licu mesta in bi kravo znotraj prečipal, bi našel sledeče stanje: krava pač nosi v maternici, saj je to čutili pod roko, ko je pa maternica silno povečena. Razlika med pravo brejostjo in napačno je pač to, da krava pri napačni brejosti nosi v sebi precejšnje množine tekočine, medtem ko ploda ni najti v maternici. Maternični rog je pri napravi brejosti nekam močno napet, dočim je pri pravi brejosti voda

nekam lahko premakljiva. Nepravo brejost bi imenoval strokovnjak hudi: vodeno maternice.

Morebiti je govedorejec tudi že na zunaj opazil, da pripušča tako-le govedo tu pa tam iz sramnice gotovo množino vode, katera je včasih siva, včasih rumenkasta, bolj čista ali pa bolj motna.

Ta vodeničnost maternice ima svoj izvor v tem, da je krava pač zanosila in je potem neopazeno zvrгла, znaki brejosti pa so ostali naprej.

Vodeničnost maternice ali pa kot jo še drugače imenujejo — neprava brejost — zamore trajati mnogo let in je ozdravljiva na ta način, da napravi strokovnjak malo operacijo na jajčnikih goveda.

—::—

D. I. G.:

KAKO ZDRAVIMO NAPETO ŽIVAL.

Napetost se pojavlja prav češče pri živini, posebno v sedanjih letnih dobi, ob prehodu od suhe na zeleno krmo. Glavni vzrok napenjanja pa je pokvarjena krma, ki povzroča v želodcu živali močno vretje gotovih tvarin. Ker se pri tem razvija mnogo plina, se razširi vamp in lahko dvigne trebušne stene nad ledveno vretence.

Napetost se skoro redno pojavlja nenadoma, v par minutah: žival hitreje in težje diha. Bolezen poteka grozno hitro. V par urah lahko žival pogine. Le redko je mogoče pravočasno poklicati živino-zdravnika na pomoč.

Hudo napeta žival.

Točka, kjer naj se napravi vbod s trokarjem, je zaznamovana s križem.

(Iz «Domenica dell'Agricoltore»).

Napeto žival moramo sprva dobro gibati na prostem in jo oblivati z mrzlo vodo po lakotnicah. Če to ne pomaga, rabimo takoj amonijakovo tekočino. Štiri ali pet navadnih žlic vlijmo v liter vode in dajmo to tekočino živali piti. V hudih slučajih stavijo nekateri napeli živali v gobec slamnato vrv. Ako bi v pol ure tudi to ne pomagalo in če ni še živinozdravnika na razpolago, naj se napravi vbod v vamp. Ta vbod se napravi tako-le:

Blizu zadnjega rebra (3—4 prste višje) in na vodoravni črti, ki drži od njega do bedrenice, približno v sredi trikota, ki ga

Kako se vtakne slamnata vrv v gobec hudo napete živali. (Iz «Domenica dell'Agricoltore»).

tvori normalna jama leve lakotnice, izberimo točko za vbod. Tu obrijmo dlako in operimo obrito mesto z vodo in milom. Ako nimamo posebnega noža za vbod, trokarja, vzemimo ošiljen nož, najbolje tak, ki ima tenko in približno 12 cm dolgo rezilo; pred uporabo pa ga moramo dobro oprati. Na obriti točki naredimo najprej majhno zarezo v kožo, potem zabodemo nož v levo lakotnico in sicer tam, kjer je najbolj napeta. Ost noža bo obrnjena tako, da bi podaljšana prodrla ravno na sredino trebuha pod vampom.

Če nagnemo ob zarezi nož malo na stran, izpuhti plin iz želodca. Treba je počakati, da plin polagoma izhlapi; če se to prenaglo zgodi, je mogoče, da žival tako oslabi, da se zgrudi na tla in lahko tudi na mestu obleži.

Ko se je na ta način odprla pot plinu, pripravi druga oseba leseno in

Trokar: a) bodalo, b) nožnica.

tenko trsko in čisto cev, ki se vtakne na mesto noža, da bo mogel po njej izhajati novi plin, ki se naredi v želodcu.

Tisti del cevi, ki strči iz želodca, je privezati govedu okoli trebuha in tako mora ostati nekoliko ur.

Kedar smo gotovi, da se v želodcu ne razvijajo več plini, izvlečemo z eno roko prav previdno in počasi cev iz rane, z dvema prstoma druge roke pa stiskamo rano ob robih, da se preveč ne privzdignejo, kar bi v spodnjih

Kako se vbod izvrši.

(Iz «Domenica dell'Agricoltore»)

likaninah lahko povzročilo hude posledice.

Na to sešijemo rano skupaj, jo operemo in dobro bo, če jo tudi zamažemo s smolo ali z razmehčanim voskom.

Najbolje opravimo to operacijo s posebnim orodjem, ki se imenuje *trokar*. Natančno o tem te poučijo slike.

Z njim se dela približno tako, kakor smo povedali; toda trokar ima pred navadnim nožem prednost, da potisnemo ž njim v želodec z enim samim mahom bodalo in cev ali nožnico.

Ko prodreta oba dela v vamp, izvlečemo počasi samo bodalo, cev pa ostane na svojem mestu.

Na živinozdravniku je, da pove, ali kaže narediti vbod, ali se opravi brez njega; toda ko se lastnik v sili sam odloči, narediti ga, naj si dobro zapomni, da je s tem rešil žival naglega pogina, da ji je treba še primernega zdravljenja, predno zares okreva. Na vsak način je treba držati žival po vsakem vbodu v vamp najmanj en dan v strogem postu.

Bolje kot zdraviti, pa je že prej skrbeti, da žival ne oboli. Zato moramo izločati od piče tvarine, ki so močno vodene, treba je paziti pri prehajanju od suhe na zeleno krmo, dajati ne smemo živini nikdar preveč rdeče detelje in lucerne, posebno ne vlažne ali pa ugrete, tudi od slane osmojena trava je nevarna.

—::—

A. F.:

ODSTAVLJANJE PLEMENSKIH TELET.

Glavno načelo umnega živinorejca pri izreji telet za plemo mora biti to: pustiti sesati za plemo namenjeno tele najdalje mogoče, to je vsaj do takrat, ko dobi tele prvi stalni kotnik, ki je četrti zob v vsaki vrsti. To se običajno dogodi v šestem mesecu starosti, ali kmalu potem. Večkrat pa zahtevajo razmere, da se doba sesanja skrajša pod šest mesecev. Poudariti pa moram, da je tako krajšanje sesalne dobe dopustno pri telicah, nikdar pa ne pri junčkih, za katere mora veljati doba šestih mesecev kot najkrajša doba sesanja.

S tem pa ni izčrpano še vse ono, na kar se mora paziti pri vzgoji telet za plemo. Umen govedorejec bo posvetil še večjo skrb pri odstavljanju. Če odstavimo tele kar naenkrat, kakor bi odsekali, je to najtehtnejši vzrok za težko in hudo razširjeno napako ozkih prsi, to je za oni pogrešek, ki se pojavlja pri govedu zadaj za pleči. A ne le to, temveč tudi druge napake povzročajo naenkratna odstavitev: znižanje hrbta, ki mu sledi pretirano povečanje trebuha.

Teleta moramo torej odstavljanje postopno. V to svrho priporočajo nekateri sledeči način postopanja:

Odstavljanje se mora pričeti že med sesanjem. Tele je treba pričeti privajati na trdo hrano že od tretjega meseca naprej z bolj lahkimi krmili: semtertja pest trave ali napoj z morno vodo, kakor je pač letna doba. V četrtem mesecu dajmo telešu semtertja pest zdrobljenega ovsa ali koruze, najboljšo oboje kuhano v mleku; v petem in šestem mesecu semtertja nekaj dobrih otrob ali še boljši orehovih tropin, ki so bogate fosfatnih snovi, potrebnih za raščo kosti. In teh snovi je posebno potrebuje.

Redno odstavljanje traja en mesec, razdeljeno je na štiri dobe, od katerih traja vsaka en teden. Drugačno pa je postopanje, ko ni paše in drugačno, ko je paša na razpolago. Dobra travniška trava je namreč najprimernejša krma, ki naj sledi mleku.

In te sedaj ne manjka.

—::—

RAZSTAVA ŽIVINE V IDRILI.

Za mesec avgust se pripravlja v Idriji razstava goveje živine rdeče cikašte gorske pasme ter razstava prasičev in drobnice, na katero se lahko pripelje živina iz celega idrijskega sodnega okraja.

Za najlepše pripeljane živali dobijo lastniki nagrade v denarju in častne priznanice.

Razstava ima namen pokazati uspehe, ki jih je rodilo stremljenje oblasti in zasebnikov za povzdig živinoreje, kar bo brez dvoma veliko važnosti za bo-

doči razvoj živinoreje v okraju.

Pripravljalni odbor je razposlal na vsa županstva okraja posebne proglase, s katerim podžiga živinorejce za udeležbo na razstavi in za pravočasno prijavo.

Prijave za udeležbo na razstavi se morajo predložiti najkasneje dne 31. julija 1927 domačim županstvom, ki jih potem odstopijo pripravljalnemu odboru.

Razstava se bo vršila v Idriji pri Zagodi v nedeljo dne 28. avgusta 1927, vsa prijavljena živina bo morala biti na razstavnem prostoru najkasneje ob 5. uri zjutraj.

Živina bo morala ostati na razstavnem prostoru od 8. ure in še eno uro po proglašitvi daril. — Proti sklepom razsodišča ni ugovora. — Živino bodo morali nadzorovati lastniki sami, ali pa njih zaupniki; razstavni odbor ne prevzame nikake odgovornosti za morebitne poškodbe. — Med razstavo, dokler se ne razdelijo nagrade, ne smejo živali imeti nikakih okraskov ali drugih znakov, po katerih bi se lahko spoznal lastnik. Imele bodo le uradno številko seznama.

Bolna ali sumljiva živina ne sme na razstavo; zavrne se tudi umazana ali nezadostno nadzorovana živina. — Za razstavo določena živina je podvržena predpisom živinozdravniškega reda.

O priznanju nagrad določa posebno razstavno rozsodišče, ki ima tudi pravico spremeniti število nagrad, določenih za posamezen razred, ako je preslabo zastopan.

Denarne nagrade, svetinje in častne priznanice se razdelijo takoj ob zaključku razstave.

Živinorejcem, ki pripeljejo živino iz krajev, oddaljenih nad 15 km od razstavišča, ali ki pridejo v Idrijo že prejšnji večer, se lahko prizna odškodnina 15 do 20 lir.

Razstava se bo vršila po sledečem sporedu:

I. Bikci in biki:

Razred A. — Junčki od 6 do 12 mesecev. — Nagrade: I. 200 lir, II. 150 lir, in III. dve po 75 lir.

Razred B. — Junčki od 12 do 18 mesecev. — Nagrade: I. 150 lir, II. 100 lir, III. 50 lir.

Razred C. — Biki od 18 mesecev dalje. — Nagrade: I. 120 lir, II. 80 lir, III. 50 lir.

Razred D. — Ulvoženi biki. — Nagrade: šest po 50 lir.

II. Telice in krave:

Razred A. — Telice od 6 do 12 mesecev. — Nagrade: I. 200 lir, II. 100 lir, III. 80 lir.

Razred B. — Telice od 12 do 20 mesecev. — Nagrade: I. 200 lir, II. 100 lir, III. dve po 50 lir.

Razred C. — Junice od 20 mesecev dalje. — Nagrade: I. 200 lir, II. 100 lir, III. dve po 50 lir.

Razred D. — Krave od 30 mesecev dalje breje ali s teletom. — Nagrade: I. 200 lir, II. 150 lir, III. tri po 100 lir.

III. Prasiči:

Mrjasci. — **Razred A.** — Mrjaški do enega leta. — Nagrade: I. 100 lir, II. 50 lir.

Razred B. — Mrjasci nad eno leto stari. — Nagrade: I. 100 lir, II. 50 lir.

Samice. — **Razred A.** — Samice do enega leta. — Nagrade: I. 150 lir, II. 80 lir, III. 50 lir.

Razred B. — Samice nad eno leto stare ali z mladiči. — Nagrade: I. 100 lir, II. 80 lir, III. 50 lir.

IV. Ovce:

Ovni in ovce v skupinah vsaj po tri glave. — Nagrade: I. srebrna svetinja, II. bronasta svetinja, III. častna priznanica.

* * *

Razen navedenih nagrad je za vsak razred še na razpolago po ena diploma in ena srebrna svetinja, po ena diploma in ena bronasta svetinja in po ena častna priznanica.

Rabile orehove tropine, najboljše močno krmilo.

MLEKARSTVO

F. G.:

RAZPRODAJA MLEKA POTOM MLEKARN V TRSTU.

Mnogo se je že pisalo in razpravljalo pismeno in ustmeno o organizaciji razprodaje mleka v Trstu, a do danes smo še vedno pri starem.

Po deželi so mlekarne, ki pa nimajo med seboj glede razprodaje nobenih vezi. Pred časom so na nekem nalašč v ta namen sklicanem sestanku nekatere sklenile, da si bodo osnovale skupno razprodajališče v Trstu. Ker pa je prodrla v javnost vest, da misli tržaška občina osnovati veliko razprodajališče mleka, so mlekarne načrt opustile iz strahu, da si ne napravijo brezpotrebni stroškov.

Tržaška občina do sedaj ni ničesar napravila: kaj misli pravzaprav napraviti, se tudi ne ve še. Vse je sedaj nekam ulihnilo.

Mlekarne se vsled tega danes nahajajo v težavnem položaju; ne vejo, kaj napraviti. A to stanje jim zelo škoduje. Ker nimajo skupnih vezi, je že večkrat prišlo do tega, da so si same sebi škodovale. Tem neprilikom se bo treba v bodoče na vsak način izogniti.

Naj omenimo radi pojasnitve, da mlekarne zbirajo mleko neposredno od članov-živinorejcev, doma ga pripravijo, potem pa ga nekatere razprodajajo potom svojih podružnic v Trstu na drobno ali na debelo prekupčevalcem, druge pa že doma neposredno prekupčevalcem. Tako se dogaja, da so mlekarne podvržene na milost in nemilost trgovcem, ki znajo v mesecih, ko je več mleka na trgu, izborno izkoristiti to okolnost v svojo korist in v škodo mlekarne.

Najhujše je meseca maja in junija, ko je proizvodnja mleka največje in je na trgu preveč blaga. Mlekarnam ostaja mleko — samo kolikor je nam znano pri petih mlekarnah čez 3000 litrov mleka dnevno — doma. Prisiljene so vsled te-

ga iskati novih odjemalcev in prekupčevalcev in jim ponujajo mleko po nižji ceni. Ker pa prekupčevalci poznajo zadrego mlekarne izrabi ponudbo ene mlekarne pri drugi mlekarni ter je postavi pod izbiro: ali znižajte ceno kakor mi ponuja ona mlekarna in še niže, ali pa ne sprejemem več vašega mleka. Pri takih razmerah se ni treba čuditi, da dajejo danes mlekarne svoje mleko po 90 slotink, a prekupčevalci po hišah na drobno po L 1.40 do L 1.75.

Radi tega je v maju padla mleku cena pod tržno ceno. Kako in kedaj priti speč do tržne cene, je odprto vprašanje.

Res je, da so mlekarne z nižanjem cene morebiti oddale več mleka, vendar pa ne bo nikoli ta dohodek kril izgube na znižanju cene, ker vključ znižanju ostaja še vedno mlekarnam precejšnja količina mleka doma.

Tem nezdravim razmeram bo treba najti leka, posebno ker konsument pri tem nič ne pridobi, a kmet trpi škodo, dočim ima dobiček le prekupčevalec, ki je večkrat sploh odveč. Naša misel je, ako se hočemo enkrat rešiti teh neprilik, da se zahteva od tržaške občine, naj odločno izjavi, ali in kedaj bo osnovala svoje razprodajališče mleka. Če občina ne misli več na to, morajo potem mlekarne same napeti vse svoje sile, da si osnujejo skupno razprodajališče, ki bi imelo v prvi vrsti namen, razprodajati mleko na drobno.

Tako razprodajališče bi imelo tudi drugih ugodnosti, ki jih danes nima posamezna mlekarna in tudi ne posamezni prekupčevalec. Razprodajališče bi si moralo nabaviti bolj moderna sredstva za prevažanje, moderno ledenico, da se enkrat odstrani tisto pogosto kvarenje mleka. Glavno pa bi bilo to, da ne bi bile mlekarne več odvisne od milosti in nemilosti trgovcev - prekupčevalcev.

ČEBELARSTVO.

Anton Žnideršič:

NARAVNA VZGOJA MATIC.

Vsakemu izkušenemu čebelarju je znano, kako velika razlika je med posameznimi panji, dasi neguje vse enako skrbno. Nekateri prezimujejo dobro, so odporni proti boleznim, spomladi čvrsto napredujejo, ne ropajo, so krotki in varčujejo z medom. Tudi mu ne delajo preglavice z rojenjem, za bero so izredno marljivi in prvi napolnijo medišče. Zakaj niso vsi taki? Za to, ker so matice različne! Popolne enakosti ne bomo nikdar dosegli. Kolikor toliko pa se bomo približali temu cilju s sistematično in umno plemensko odbero in z vzgojo matic.

Kakor znano, podedujejo čebele vse lastnosti, dobre in slabe, po matici in po dotičnem trotu, ki je matico oprášil. Že v tistih časih, ko so bili panji s premičnim delom neznan, so puščali čebelarji panje z najboljšimi maticami za plemo in jemali matičnike iz posebno dobrih plemenjakov. Bila je to najenostavnejša vzgoja matic. Pravilna, umetna vzgoja matic se je razvila pa šele v zadnjih petdesetih letih. Začetkoma niso trotom pripisovali posebne važnosti, sčasoma pa so spoznali njih veliki vpliv na plemo in so začeli pošiljati mlade matice v samotne kraje, da jih tam opráše izbrani troti. Tudi med Slovenci se tu in tam kak čebelar že ukvarja z vzgojo plemenitih matic in trotov.

Uspehi so seveda dostikrat ne kažejo že v prvih letih in se plemenite lastnosti ne pojavljajo takoj na prvem

zarodu. Te lahko počivajo v zarodih več let nevidne in neopažene. Mahoma se pa pojavijo, dostikrat še le v poznih rodovih.

Ako hočemo vzgajati dobre matice, moramo opazovati, kateri panji se v vsakem oziru odlikujejo. Iz njih jemljemo zarod (jajčeca, ličinke in matičnike) za odgojo matic.

Najenostavnejše pridobivanje matic je, ako pustimo, da plemenjak sam rodi. To pospešimo s tem, da mu medišča ne odpremo. Takoj ko odide prvec, razdelimo starca na več majhnih družinic. Vsaki damo dva do tri sate in en lep matičnik. Družinice naselimo v panjičih prašilnikih, kakršni so opisani pozneje. Roj postavimo na izrojenčevo mesto.

Tudi na drug način porabimo lahko take matičnike, ako jih, razen enega po vrsti, kakor dozorevajo, izrezujemo in dodajemo prašilnikom ali pa naravnost tistim panjem, katerim hočemo izmenjati matice. Tem družinam pa moramo že dva dni prej uničiti stare matice.

Tudi s pomočjo družcev iz žlahtnih plemenjakov moremo število dobrih matic pomnožiti. Roj iztresemo na rjuho, polovimo vse matice, ki jih denemo v matičnice vsako zase, ter dodenemo vsaki del roja. Ko se rojčki zbero v kepe in umirijo, jih pretresemo v prašilnike in izpuslimo matice. Na ta način pridobljene matice so boljše nego one, ki jih odgojimo na umeten način, ker so jih odgojile čebele same, ko so se pripravljale na rojenje in ko je bil panj na višku razvoja in moči. — Iz knjige »Naš panj«.

SADJARSTVO

Dr. Peter Vallig:

KRVAVA UŠICA.

Krvava ušica (schizoneura lanigera) je tudi že pri nas zelo razširjena in splošno znana. Med brezštevlnimi sadnimi

zajedalci je menda najhujša škodljivka. Živi skoro samo po jablanah. Izjemoma so jo opazili tudi na hruškah, na kulini in na belem trnu.

Kakšna je krvava uš?

Krvava ušica ji pravimo zato, ker se

pocedi iz nje rdeč, krvi podoben sok, ako jo zdrobimo. Živalca je pokrita z belo, volni podobno tvarino, sestavljeno iz samih belih, iz neke voščene snovi obstoječih niti. Ta voščena prevlaka je za žuželko posebno velike važnosti, ker jo varuje mokrote in sovražnikov. Najbolj vztrajno deževje ji ne škoduje in nikdar ne opazimo, da bi plice pevke pobirale krvave uši, dasi so jim vedno na razpolago. Voščena prevleka je največ kriva, da je zatiranje te škodljivke tako težko in zamudno.

Kedaj se krvava uš pojavlja?

Krvave ušice se pokažejo navadno meseca maja. Tedaj opazimo tiste bele, rahle volnene kosmiče, ki včasih kar vise od ušic. Škodljivka ždi nepremično, navadno v kupčkih ali v vrstah po zelenih, nežnih mladikah, posebna rada pa zajeda razne rane, ki se ravno celijo. Tudi na koreninah je pogostokrat, posebno pri pritičnem sadnem drevju.

Kako provzroča škodo?

Ako pogledamo v tako naselbino malo bolj natančno, vidimo v njej tri različno velike in raznobarvne uši. Največje so dorasle, druge pa še nedorasle samice, vse brez kril. Vsaka čepi mirno na mestu in ima rilček, ki je podoben prelatki ščelini in se premika po posebnem žlebiču. Zaboden je v nežno kožo. Umerno je, da srka izpod kože že prebavljene sokove in s tem naravnost odteza posameznim rastlinskim delom potrebno hrano.

Kako se plodi.

Sesteronoge, brezkrilne samice imajo čudno lastnost, da rode, ko so dorasle, brez oploditve žive mladiče, zopet samice z istimi lastnostmi. Vsaka samica izleže na ta način 30 do 50 mladih samic, ki rastejo hitro, se večkrat leve in, ko so dorasle, zopet na isti način skrbe za razmnoževanje. To se vrši celo poletje v kakih desetih rodovih.

Posledice povzročene škode.

Škodo, ki jo povzroča krvava uš, smo že omenili, je pa tudi dovolj znana. Dokler je napadena le tu pa tam kaka veji-

ca, ali posamezna rana, škoda ni ravno velika. Ali vsled tega ne smemo držati rok križem, ker škodljivka se razmnožuje silno hitro, in pozneje, ko se naseli po celem drevesu, je škoda vedno večja in zatiranje težavnejše. Od krvavih ušic več let zapored napadene jabolane zaostajajo popolnoma v rasti. Že oddaleč jih spoznamo po nabreklih vejah, na katerih se posebno rade naselijo ušice vsako leto iznova in to tako dolgo, da drevo popolnoma opeša in se naposled posuši.

Kakere jabolčne vrste so v nevarnosti?

Po večletnem in zanesljivem opazovanju se je izpričalo, da napada krvava ušica nekatere jabolčne vrste veliko raje, druge pa redkeje ali pa skoraj nikoli. Zelo se pa ogiblje ananasove, kanadske, baumanove renete, šarlamovčka, grafenštajnskega jabolka, zelenega in rdečega ščelince, kraljevega kratkopeclja, londonskega pepinga itd.

Kedaj naj zaliramo krvavo uš?

Zaliramo krvavo ušico najlaže in najuspešneje jeseni in pozimi, in sicer edino na ta način, da živalce mečkamo z mehničnimi sredstvi in jih močimo s takimi tekočinami, ki raztope volneno prevleko in jih potem umore. Stara drevesa in pa taka, ki so močno napadena na koreninah, naj se posekajo, mlajša pa škropimo s 5% oljnato kaltramovo raztopino. Zelo napadene dele pa kar odstranimo. Škropiti pa moramo tako, da pride rastopina tudi v razpokline drevesnih vej in debla, le tako dosežemo uspeh. Boljše od škropljenja je mazanje s primerno ščetko. Dobro je, da po par dneh škropljenje ponovimo.

Najnovejši način zaliranja.

Strokovnjaki, ki so iskali še uspešnejših sredstev za boj proti tej zajedalki, so obrnili svojo pozornost v drugo smer. V Ameriki so opazili zelo majhnega metuljčka, ki je hud sovražnik krvave uši. Iz Amerike so tega metuljčka uvozili v Evropo in tudi v Italijo. Metuljček ima namreč to lastnost, da izleže svoja jajčica na uši in črv, ki se iz teh jajčic izvali, umori svojo gostiteljico — uš. Tudi ta metuljček ima v enem letu več rodov, širi se torej

jako hitro. Kjer se enkrat usidra, tam je kmalu po krvavi ušici. Meluljčku so dali znanstveno ime *Aphelinus mali*, a je na sploh premalo razširjen, pri nas pa ga skoraj ne poznamo. Če bi se hotel kdo natančneje o tem poučiti, se lahko obrne za nasvet na Kmetijski urad (Cattedra

ambulante d'Agricoltura) v Gorici, Via Trieste 43. Sedaj je namreč najugodnejši čas za njegovo širjenje.

Omenim naj še, da napravi letos omenjeni urad prve poizkuse s tem meluljčkom v Ajbi na Goriškem, kjer je krvava uš zelo razširjena.

KLETARSTVO.

Just Ušaj:

»KAČICE« V VINU.

Neki vinogradnik se je ne dolgo od tega zglasil pri meni, da dam sredstvo za izčiščenje njegovega vina, ki je bilo nekam čudno močno. Prinesel je tudi vzorec s seboj. Ko sem pregledal ta vzorec vina, sem našel, da se nahaja v vinu neizmerno število malih, komaj 1—2 mm dolgih belušastih kačic, ki so živahno migljaje plavale v vinu. Velika množica teh gibajočih kačic je napravila vino močno. — Vinogradnik, ki ni imel za nenavadno prirodno pojmo dovolj bistrrega očesa, teh živalic še opazil ni. Kar slabo mu je hotelo biti, ko sem mu povedal, kaj se nahaja v njegovem vinu.

Kako so prišle te živalice, ki se navadno pojavljajo le v kisu, v vino? Vanj so mogle priti le skozi slabo in s cunjjo zaprto veho. Mokra cunjja se je skisala in v njo so se naselile te kačice, ki so se potem razširile po vsem vinu. Podobne, ali nekoliko večje in bolj rdeče kačice živijo tudi v vodnjakih z vodo kapnico.

To vino sem popravil in izčistil tako: Ukazal sem dati v vino na vsak hl 10 g kalijevega metabisulfita. Po dveh dneh, ko so kačice vsled vpliva metabisulfita poginile, je vinogradnik vino izčistil s prahom »Julliene«, o katerem sem pisal v 2. številki letošnjega Gospodarskega vestnika. Uspeh tega recepta je bil odličan: vino se je v par dneh izčistilo, in vinogradnik ga je pretočil v drugi sod.

VINOGRADNIŠTVO.

MODRA GALICA.

Mogoče o nobeni drugi kmetijski potrebščini ni toliko kokodakanja kakor o modri galici. V zadnjem času krožijo čudne vesti, češ, da je veliko galice na razpolago in da se ji bodo cene hudo znižale.

Mislimo, da vršimo tudi v tem pogledu le svojo dolžnost, ako opozorimo vinogradnike na neko okolnost, ki naj jo prav sedaj upoštevajo.

Opozorjeni smo prav z resnega mesta, da bodo nove pošiljatve modre galice na razpolago še le proti koncu meseca junija, a le za one, ki so blago prednaročili. Blaga ni preveč na trgu. Nasprotno, sliši se, da v Istri modre ga-

lice primanjkuje. Radi tega priporočamo vsem onim organizacijam, ki imajo galico še v zalogi, naj bodo pri delitvi previdne, naj postopajo tako, da bodo imeli člani blago na razpolago za cel junij, to je, da bodo lahko s sedanjo zalogo izvršili vsa potrebna škropljenja.

Res je, da je pričakovali, da bo cena galici pri prihodnjih pošiljativah nekoliko nižja in sicer krog 10 lir na 100 kg. A to naj ne zapelje nikogar, da bi čakal z nakupom ali opustil prepotrebno škropljenje odnosno odlašal z njim. Tako ravnanje se bi znalo prav hudo maščevali.

Poudarili moramo še, da je izključno, da bi cena galici padla za 15% do 20%, kakor trosijo nekateri okrog.

KATERA MODRA GALICA JE NAJBOLJŠA?

»Vprašam, kako se spozna modra galica: katera je prava angleška, in katera ima največ odstotkov bakra v sebi. To vprašam zato, ker nekateri trgovci pravijo, da je najboljša galica italijanska, drugi da je nemška, tretji da je angleška, četrty trdijo, da je galica le pobarvana soda!

Katera je prava angleška in katera le pobarvana soda«.

Iz pisma V. V. iz Š.

Odgovor na to ni težak. Spoznali kakovost, to je dobroto modre galice s prostim očesom ni mogoče. Kdor trdi kaj takega, laže. Dobrota modre galice je odvisna od čistote in količine bakra, ki ga vsebuje, ne gledé, v kateri tovarni je bila izdelana.

Če kdo misli, da je kupil le pobarvano sodo mesto galice, se more o tem prepričati prav na enostaven način.

Košček osumljene galice naj raztopi v kozarcu vode, v raztopino naj pofem vrže železen žebelj. Ako oslane žebelj pri tem neizpremenjen, je osumljena galica, res le pobarvana soda, ako pa postane žebelj v raztopini rdeč in se obloži z bakrom, sum ni bil na mestu, ker galica je dobra.

Koliko bakra pa galica vsebuje, tega ni mogoče določiti, kar tako. To se da

ugotoviti le s kemično analizo v kemičnih poskuševališčih. Pri tem moramo ugotoviti, da so vse dosedanje analize pokazale, da je italijanska, to je domača modra galica prav dobra in sicer vsaj tako dobra kakor angleška ali nemška.

Just Ušaj:

—:—

NOV ŠKODLJIVEC V NAŠIH VINOGRADIH.

Mnogo vinogradnikov je letošnje in lanske spomladi tožilo, da se je v njihovih vinogradih pojavil škodljivec, ki prav zgodaj spomladi dela na trtah veliko in občutljivo škodo s tem, da objeda mlado, jedva zbrstelo popje. Nikdo pa izmed vinogradnikov, ki so se obrnili radi pojasnitve na me, ni opazil škodljivca. Nekateri so domnevali, da dela to škodo pajku podobna živalica, ki so jo videli na trtah. Jaz sem nato pregledal nekatere strokovne knjige, in iz njih sem sklepal, da to škodo dela prav zagotovo pedicu ali »miri« podobna mala gosenčica, ki jo je vsled njene trsnemu lubadu podobne barve le prav težko opaziti. Ta gosenica, ki je 3 do 4 cm dolga in ima karakteristično hojo znanega pedica, se imenuje v znanstvu *Boarmia gemmaria*. Zatiranje te gosenice se vrši z zgodnjim škropljenjem trt z 1 odstotno raztopino svinčenega arzenijata v vodi.

POLJEDELSTVO.

F. G.:

PRVI OBČINSKI GNOJNIK.

Poročali smo že, da je vlada izdala poseben zakon, ki predpisuje, da si morajo vsi živinorejci napraviti v gotovem roku pravilne gnojnike. Kjer bi vsled zdravstvenih in drugih razmer ne bilo tega mogoče izvršiti v obljudenih središčih, morajo občine poskrbeti za gradnjo skupnega gnojnika na primer-nem mestu izven vasi.

Mnogim se zdi da je izvršitev tega ukrepa nemogoča. Dobilj smo od raznih strani več vprašanj v tem pogledu, na katere pa izjemoma ne bomo posebej

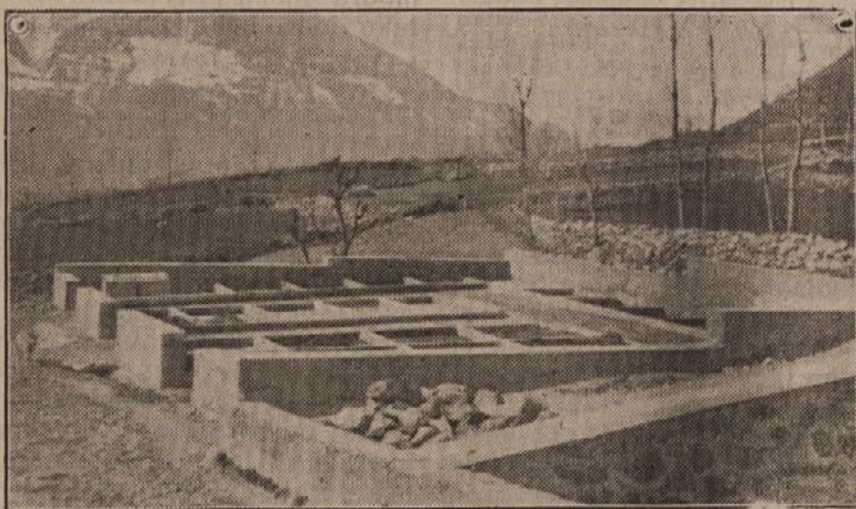
odgovarjali prvič, ker na nekatera je odgovor v sedanjem stanju zadeve sploh nemogoč, drugič pa iz previdnosti. Omenjamo le, da imajo pri izvrševanju tega zakona skoro glavno in odločilno besedo občine. Naj blagovolijo torej številni naročniki, ki so se obrnili na nas s enim ali drugim vprašanjem, oprostiti, ker jim ne moremo biti v tem slučaju tako na uslugo, kakor bi želeli.

Gotovo pa bo marsikoga zanimalo, ali je katera občina že kaj ukrenila glede na skupne gnojnike. Da, po poročilih v listih, je to občina Postalesio v sondrijski pokrajini.

Kakor hitro je bil zakon o obvezni gradnji gnojnikov izdan, je občinska uprava postalezijska takoj začela misliti na to. Pod strokovnim vodstvom

spodaj tudi zbiralnike za gnojnico, se dajo posameznim strankam v najem proti nizki letni najemnini, ki omogoči občini plačevati obresti posojila in amor-

Skupni gnojnik v Postalesio. (Iz «Domenica dell'Agricoltore»).

kmetijskega urada je zgradila velik gnojnik, ki je razdeljen v toliko predelov, da bodo zadostovali za vse one družine v občini, ki si radi pomanjkanja prostora

lizacijske obroke in vzdrževati napravo.

Priobčeni dve slikj govorita dovolj jasno, kakšen je gnojnik. S tem je tudi odpravljena navidezna smešnost, ki jo

Skupni gnojnik v Postalesio. (Iz «Domenica dell'Agricoltore»).

v bližini hlevov ne morejo napraviti lastnega gnojnika. Denarna sredstva za to gradnjo je dala na razpolago neka tamkajšnja posojilnica. Predeli, ki imajo

je na prvi pregled napravila misel o gradnji skupnih gnojnikov. Kakor marsikje drugod, tako se je tudi tu pokazalo, da se z dobro voljo mnogo doseže.

SUŠENJE IN SPRAVLJANJE SENA.

Poleg pravočasne košnje je za dobroto sena merodajno tudi sušenje in spravljanje. Čim ugodnejše je vreme in v čim krajšem času lahko posušimo in spravimo pokošeno seno, tem bolje je. Zato si pa želimo ob košnji lepega, toplega in stanovilnega vremena. Le ob ugodnem vremenu posušeno in spravljeno seno ohrani svojo lepo zeleno barvo, svoj prijetni duh ter svojo okusnost in redilnost. Kakor hitro pa nam vreme nagaja pri sušenju in spravljanju, zgubi seno zeleno barvo, prijetni duh in okus, pa tudi na redilnosti in prebavljivosti. Čim več in čim dalje trpi seno vsled deževnega vremena, toliko več hranilnih ali redilnih snovi izpere in izluži dež iz sena, tem manj vredno postane seno za krmljenje živine. Dobrota sena pa se zelo poslabša lahko tudi radi tega, ker se ob slabem vremenu s prevečkratnim trosenjem, obračanjem, spravljanjem zopet v kupe itd., odlomi od stebel, zdrobi in zgubi po fleh mnogo več lističev, v katerih je veliko več hranilnih snovi kakor pa v steblih.

Lani je trajno slabo in nestanovitno vreme povzročilo, da se je mnogo sena

deloma ali popolnoma pokvarilo, nemalo ga je tudi naravnost segnilo. Po dosežanju vremenu sodeč, kaže tudi letos le malo bolje. V planinskih krajih, kjer ne morejo računati s stalno lepim vremenom in je vsled tega skoraj izključeno, da bi mogli posušiti seno po fleh, sušijo tudi seno enako kakor deteljo v stalnih kozolcih, v začasno napravljениh kozolcih, na osirvih (ostrgačah, rogovilah, rogljah) in drugih sušilnih pripravah. Ko pokošeno travniško seno dobro ovene, ga spravijo skupaj ter ga zložijo ali obesijo na omenjene sušilne priprave. V mnogih naših krajih se suši na ta način detelja, ne pa toliko seno. Priporočljivo pa je, da se pri neugodnih vremenskih razmerah na ta način začne sušiti tudi seno. Tako sušenje je posebno umestno za seno z boljših travnikov, na katerih so krmske rastline bolj stebelaste in bolj sočne. Sušenje v kozolcih, na osirvih itd. ima pred navadnim sušenjem na fleh zlasti te-le prednosti: obračanje sena odpade, lističi se ne odlomijo v toliki meri in ne gredo v zgubo za krmljenje, deževno vreme škoduje senu mnogo manj, ker se vsled hitrega odtekanja deževnice, ki pade na seno, zmoči seno le bolj na površju.

VRTNARSTVO IN CVETLIČARSTVO

Just Ušaj:

ŠPARGLJEVA MUHA IN ŠPARGLJEV HROŠČEK.

Letos se mnogo goriških okoličanov pritožuje, da jim špargljeva muha in špargljev hrošček delata občutno škodo na njihovih špargljevih nasadih.

Špargljeva muha.

Špargljeva muha, ki jo lahko spoznamo po njeni rdečkasti glavi, polaga prav zgodaj spomladi na komaj iznikle špargljeve glavice svoja jajčka, iz katerih se v 14 dneh izvalijo ličinke. Te ličinke, ki so črvičkom podobne, se zajedajo v sredino stebel in jih začnejo vrtati

po sredini navzdol. Napadena stebela se skrivijo, zelenje na njih se predčasno posuši. Umevno je, da vsled tega nasadi pešajo in dajejo vedno manj pridelka.

Zlasti pa trpijo mladi nasadi, ki se običajno še ne režejo. Če prepustimo take mlade nasade same sebi, ne bomo splošno na njih nikdar kaj pridelali. Najuspešnejše zatremo škodljivo špargljevo muho, če v jeseni odkoplremo nekoliko šparglje in jim takrat porežemo vsa posušena stebela prav nizko pri koreninah. To je potrebno raditega, da s tem uničimo ličinke špargljeve muhe, ki zabubljene prezimujejo nizko v sredini stebela. Seveda moramo porezana stebela takoj sežgati, in ne morda pustiti jih v nasadih.

Špargljev hrošček.

Drugi škodljivec na špargljevih nasadih je špargljev hrošček, oziroma njegova ličinka. Ta ličinka razjeda špargljevo zelenje in ga večkrat popolnoma opustoši. Seveda trpijo vsled tega tudi od te ličinke napadeni nasadi občutno

škodo. Proti temu škodljivcu najbolj pomaga škropljenje z enodostno raztopino svinčenega arzenijata v vodi. Pri škropljenju je paziti, da ne zadenemo z raztopino tudi take zelenjadi, ki bo kmalu dozorela za prodajo in konzum, ker arzenijat je hud strup.

KMETIJSKI POUK.

KMETIJSKA NADALJEVALNA ŠOLA V BILJAH.

Na pobudo domačega županstva se je otvorila kmetijska nadaljevalna šola v Biljah oktobra 1924 za Bilje, Vrtojbo in Renče.

Namen šole je, izpopolnitev vzgoje in osnovnega poduka, primerno potrebam kmetijskega prebivalstva in seznaniti mla-

Josip Koglot, mlad idealen učitelj, ki z veliko vnemo skrbi za razvoj šole.

V prvem letu se je vpisalo v šolo mnogo kmetijskih mladeničev in posestnikov, vsled česar se je poučevalo v dveh oddelkih: prvi v Biljah s 33 učenci, drugi na Gradišču pri Renčah s 46 učenci. Obisk predavanj je bil dovoljen in ločen. V letošnjem tečaju je bilo vpisanih

Izlet kmetijske nadaljevalne šole v Biljah s kolesi v Furlanijo.

dino z vsemi temeljnimi nauki, ki so neobhodno potrebni pri kmetovanju.

Tečaji navedene šole se vršijo v pozimskem času zvečer in trajajo od meseca novembra do aprila s 100 učnimi urami. Poučujejo se razne panoge in osnovni predmeti. Voditelj šole je gosp.

46 mladeničev, med katere se je razdelilo 33 spričeval z dobrim uspehom.

Ker je teorija le podlaga, ne pa praktično udejstvovanje, je voditelj šole g. Koglot začel vplivati nazorno k izpopolnitvi šolske vzgoje s strokovnimi izleti, ki jih je priredila šola celo vrsto ši-

rom naše pokrajine. Izletli so bili vedno spojeni z obiskom dobro urejenih posestev, mlekarn, zadružnih in zasebnih vzornih kleti, izboljševalnih kmetijskih naprav itd.

Prvi poučni izlet se je vršil v letu 1925 na Tabor (Dornberg) na posestvo g. Josipa Mrevljeta. Okrog 95 posestnikov iz raznih krajev je sledilo izvajanjem g. Mrevljeta o vinogradništvu, kletarstvu, vinskih napakah ter trnih in sadnih boleznih. Jeseni istega leta je vodstvo priredilo drugi poučni izlet po Vipavski dolini. Izletniki so si v Št. Vidu pri Vipavi ogledali dobro urejeno mlekarno in zadružni vinograd, prostore Vinarske zadruga v Vipavi, kleti Gospodarske zadruga v Dobravljah in Zadružno žganjekuho v Dornbergu. Pomladi

naslednjega leta je šolsko vodstvo organiziralo kmetijski pohod v Furlanijo in sicer v Fogliano na posestvo g. viteza dr. Cosola, kjer so si udeleženci ogledali vzorno urejene hleve za govejo živino furlanske cikaste pasme, vodne naprave na posestvih i. dr. Priobčena slika nam kaže skupino udeležencev tega izleta. V tekočem letu se je podala šola v Renče na dobro urejeno posestvo g. Tite.

Izletom so prisostvovali tudi razni kmetijski strokovnjaki s predavanji. Izletov se je lahko udeležil vsakdo, in vsekdar je bila udeležba sijajna. Posebno požrtvovalnost kakor v šoli tako izven šole do gospodarskega napredka je pokazala mladina iz Bukovice in Volčjedrage. Uspehi tega zanimanje se že kažejo.

GOSPODARSKI KOLEDAR

JULIJ.

Poljedelstvo: Da ne bo krompir umazan in da se izogneš gnitju, izoravaj ga le ob suhem vremenu. Glavni čas žetve je tu. Najbolje je, da požanješ žito, ko je slama popolnoma porumelena in se zrnje ne da več raniti z nohtom. Ako pustimo žito popolnoma dozoreti, lahko mnogo zrnja izpade in se poizgubi. Posebno velja to za pšenico, še bolj pa za oves. Le za seme namenjeno žito naj popolnoma dozori že na stebelu. — Podorji strnišče takoj, da se zemlja ne osuši in ne izgubi svoje godnosti. Za zgodnjim krompirjem in žitom se seje činkvantin, ajda, repa itd. Sadi se pozni kapus in vrzote. Ob priliki, ko osipaš turšico, jo tudi pognoji z dušičnatim gnojilom, ako potrebno. V tem mesecu lahko seješ za zeleno krmo turšico ali kaj drugega.

Živinoreja: Pazi, da daješ živini le zdravo in nepokvarjeno zeleno krmo. Posebno skrb moraš posvetiti v tem času, ko je vse polno dela, tudi vprežni živini. Nakrmi jo dobro in v redu vsaj zvečer in zjutraj, ako ni dovolj časa čez doldne. Ne pokladaj živini presvežega

in nevrežanega sena. Se nepokipelo in nevrežano seno more škodovati živini in povzročiti bolezni v prebavilih. Konjem ne krmi svežega ovsenega zrnja. Iz hleva čisti redno gnoj, ki ga dobro sllači in pokrij na gnojniku. Zatiraj naldležni mrčes. Perutnino pusti po odzemetu žitu na strnišče, da pobere izpadlo žitno zrnje in pride tako do močne in cene hrane.

Čebelarstvo: Oni čebelarji, ki bodo trčali, naj opravljajo ta posel takrat, ko je vsaj polovica satnikov pokrita. Prezgodaj trčan med je preveč voden, je manj vreden na trgu, in se rad skvari. Satnike jemlji iz panja, ko je že vse pripravljeno za trčanje, ker iz gorkih satnikov ti se med hitro izcedi. Iztrčane satnike pa moramo vlakniti zopet v medišče, da jih čebele izližejo in očistijo. Če je paša nehala, trčajmo le v zaprtem prostoru, drugače nas bodo čebele pri delu nadlegovale. — V hudi vročini je dobro panje nekoliko zasenčiti. Ker rabijo ob vročih dneh čebele mnogo vode, dajmo jo jim na razpolago kje v bližini čebelnjaka. — Rojenje moramo preprečiti. Pozni roji pa niso priporočljivi,

ker se le težko vzdržijo. — Kdor se šteje že med večje čebelarje, naj ne zabi pri-skrbeti si nekaj rezervnih matič v malič-nicah. Sedaj je zadnji čas zato. — V ne-kaferih krajih je sedaj paša popolnoma prenehala. Kdor vozi na pašo, naj bo pri prevažanju previden. Posebno začetniki. Pri žrelu naj bodo zapaši dobro pritrjeni, kakor tudi zadnja vratca v panju, dru-gače se li more med vožnjo pripeliti kaj neprijetnega.

Kletarsivo: V kleti v tem mesecu ni posebnega dela. Pazite na hlad v kleti.

Vinogradništvo: Kdor je pravočasno žveplal in škropil, mu peronospora in oidium nista napravila škode. Skropljenje in žveplanje se mora nadaljevati, da ob-varujemo vinograde nadaljne škode. Kdor je cepil v zeleno, naj ne zabi škro-piti tudi cepičev, ki so peronospori bolj podvrženi, kakor stare trte. Nekateri ce-pijo v tem mesecu trte v oko. Način tega cepljenja trt se je v Brdih precej udoma-čil. Na ta način pocepimo lahko tudi one divjake, ki se niso, cepljene v zeleno, prijele.

Sadjarstvo: V sadovnjaku je zati-ranje škodljivcev najvažnejše delo v tem mesecu. Škodo nam delajo listne uši, go-senice, ličinke in nekaferi glivice, zlasti rija. Listne uši zatiramo s tobačnim iz-vlečkom in s kvasijevimi trskami, gose-nice in ličinke pa s svinčenim arzenija-tom. Izmed gosenic je zdaj najbolj škod-ljiva takozvani pedic ali mera, zlasti na črešnjah, kjer žre listje. Na črešnjah dela tudi škodo majhna, polžku podobna li-činka od listne ose. Ta ličinka objeda črešnjevo listje, puščajoč vse žilice in spodnjo plast lista na miru. Objedeno listje postane kot tenčica prozorno. Od teh dveh škodljivcev napadene črešnje rodijo v prihodnjem letu slabo. Zato po-kočujete pridno ta dva škodljivca. Proti obema je poškopiti črešnje z 1 odstotno raztopino svinčenega arzenijata v vodi. Če pa črešnja boluje tudi na riji, porabite meslo vode brozgo modre galice, tako, kakor jo rabite proti peronospori. Skrbi-mo prav dobro za črešnje.

Vrtnarstvo: Na proste lehe presadi jesensko solato, jesensko endivijo, kar-

fijol, brokol, kapus, sej pa nizki fižol za jesensko stročje, pozne kumare, radič, navadno repo in proti koncu meseca tudi močovlec. Da bo močovlec boljše kalil, pokrij z njim posejane lehe z vejevjem, listjem, s slamo ali starimi vrečami. Pa-radižnike zakoliči in jih priveži ob kol ali pa napni žico in jih priveži ob isto. Pre-ščipavaj paradižnikom pridno zakotne poganjke. Proti smodu škropi ponovno paradižnike z 2% raztopino modre ga-lice in apna. Pobiraj skrbno zrelo seme razne zelenjave, označi vsako seme in hrani ga v suhem prostoru. Zrelo čebulo in česen izruj in spravi v suh in zračen prostor pod streho. Gredice prekopaj in pognoj. Na jagodnih lehah prikrajšaj poganjke.

Travništvo: Košnja travnikov je v polnem tiru. Vidi se, da živinorejci čim-dalje bolj upoštevajo vrednost pravo-časne košnje travnikov v svrhu dobave redilnega in tečnega sena.

Cvetličarstvo: Vrtnice so večinoma že odcvetele. Odcvele cvete porežimo sprofi. Vrtnice okuliramo na speče oko. Razne letne cvetlice so v najlepšem cvetju. Beli limbar ali lilija in njegove barvane sovrslnice zvončnice, ostrož-niki, poletni nageljni, begonije in druge cvetlice se nam kažejo v vsej svoji krasoti. — Dalije privežemo h kolom, da nam jih ne polomi veter ali kak naliv. — Sejmo razne trajnice in dvoletne cvetlice kakor: mačehe, potočnice, zvončnice, turške nageljne in marjetice. Posejane prostore pokrijmo z vejami ali s slamo, da hitreje in enakomerno ka-lijo. — Sobne rastline oskrbujmo tako, kakor je bilo povedano za mesec junij.

Zamudni naročniki!

Današnji številki smo priložili poštno položnice za vse one, ki so nam še na dolgu z naročnino. Storite vsi svojo dolžnost. 10 lir pač zmore vsakdo tudi v težkih današnjih dneh.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 39. — K. K. T. — Vi pišete: Imam njivo pšenice pri hiši sovaščana, kjer mi napravljajo njegove kokoši precej škode. Opozoril sem ga na to, a on je odgovoril, da kokoš nima zakona. Je pravilen ta odgovor ali ne?

Odgovor: Po členu 429. kazenskega zakonika je prost vsake kazni, kdor ubije ali poškoduje perutnino, ki jo zasači na svojem zemljišču v trenutku ko mu dela škodo. Škodo dajte ugotoviti po zapriseženih cenilcih in zahtevajte povračilo od sovaščana sprva mirnim potom, a če ni drugače, storite to lahko tudi potom sodnije.

Št. 40. — O. L. P. — Vi prašate: Moji kravi teče mleko samoodsebe iz vimena. Kako preprečim izcejanje mleka iz vimena.

Odgovor: Da teče mleko samoodsebe iz vimena, je največkrat vzrok ohlapnenje zaporne mišice v sesku. Ta pojav opazujemo navadno pri starejših kravah ali pa pri takih, ki so prebolele kako bolezen; je pa tudi to tudi večkrat posledica slabe molžnje. Mleko se izceja ali redno ali po kapljicah ali pa curkoma v krajših ali daljših dobah potem, ko se je napolnila mlečna cisterna. Zaporna mišica postane ohlapna, ako se vime pri molži ne izprazni popolnoma. Proti temu pogrešku pomagajo sledeča sredstva: Žival moramo večkrat pomolžiti, vime in seske previdno gnesti ter gladiti in jih izpirati v mrzlo vodo. Sploh pomaga vse tisto, kar more okrepiti zaporno mišico v sesku. Če to nič ne pomaga, potem ostane še samo eno sredstvo, in sicer, da nataknemo kravi na seske gumijeve obročke, ki stisnejo seske. O priliki pa naj živinozdravnik preišče kravo in naj ugotovi, kako bi se dalo najboljše pomagati.

Št. 41. — A. Š. K. — Vi pišete: Imel sem pred hišo 5 jablan cepljenih, a vse so usahnile. Sedaj imam še eno, ki pa je napadena po nekih živalicah, podobnim ušem. Te se nahajajo po deblu in po vejah ako jih zmaslim, se pocedi neka rdeča zmes. Poskusil sem škropiti s tobač-

nim izvlečkom in z galično raztopino, ali vse zaman.

Odgovor: Vaše jablane je napadla krvava uš. Proti tej golazni najbolj koristi zimsko ekropljenje z 10–15% raztopino antiparassita v vodi. To sredstvo dobite pri »Kmetijskem društvu« v Gorici in tudi pri tvrdki »Vinoagraria«. Zdaj poleli pomaga le škropljenje s tobačnim izvlečkom, kateremu je pomešati malo denaturiranega špirta in malo mehkega zelenega mila.

Prečitajte pa tudi članek o krvavi uši na 108 strani današnje številke.

Št. 42. — Š. A. V. — Vi pišete: Opazoval sem že več časa, da mi neki mali škodljivec dela škodo na sadnem drevju. Z lista se spusti po židi (pajčevinasti nitki) na sad, kjer se pokončno nasadi in začne svoje uničujoče delo. Opišite mi, kako naj se borim prihodnje leto proti temu škodljivcu?

Odgovor: Ta škodljivec je gotovo jabolčni zavijač, o katerem smo pisali v majevi številki letošnjega Gospodarskega vestnika na 91. strani.

Št. 43. V. V. Š. — Na vprašanje o dobroti modre galice dobite odgovor v članku »Katera modra galica je najboljša« na 111 strani današnje številke.

Št. 44. — V. V. Š. — Vi prašate: Gumijeve trakci za cepljenje trt, ki se letos prodajajo, so grozno slabi. Niti 10 dni ne držijo. Vinogradniki trpijo radi tega veliko škodo. Povejte v listu, kateri trakci so najboljši, ali vsaj tako dobri, kakor so bili oni pred vojno, ki so držali po celo leto v slabem in vsakem vremenu, ne da bi razpokali ali proč odleteli.

Odgovor: Najboljši trakci za cepljenje trte so znamke »Excelsior«, ki odgovarja predvojni znamki »Trissin«. Ti trakci, so ravno tako dobri, kakor so bili pred vojno, saj so od iste tvrdke, ki jih je tudi tedaj izvažala v Avstrijo. Če so prodajali po raznih trgovinah slabe trakce, so bili ti trakci najbržje druge znamke, ali pa — kar je bolj verjetno — so bili stari več let in slabo shranjeni, da so sprhnili.

PRAKTIČNE DROBTINICE

Lep sod dobiš, ako ga najprej dobro z vodo očediš ter nato namažeš nekoliko z oljem. Še lepši nego z oljem dobiš sod s terpentinovo podvlako, ki jo napraviš s tem, da razlopiš nad žrjavico en del kolofonije v dveh delih terpentinovega olja. Ta povlaka pa se rabi večinoma pri novih sodih. Obroči se morajo namazati z železnim lakom; z njim dobijo lesketa-jočo se črno barvo, ki jih varuje rje.

Ako sod na kakem meslu pušča, se ustavi kapljanje najlažje, če se sod namaže s sledečo zmesjo: Vzame se dva in pol utežna dela čistega loja, dva utežna dela čistega voska in štiri utežne dele svinjske masli ter vse skupaj raztopi in dobro premeša. Ko se je nekoliko ohladilo, naj se primeša še dva in pol utežna dela pepela in shrani kje na suhem. Kadar se hoče mesto, kjer sod pušča, zamazati, naj se ono mesto najprej skrbno očisti, nato kos zmsi nekoliko nad svečo segreje in z njo namaže.

Plesnive sode moramo oprati najprej z mrzlo vodo in s ščetjo (krtačo) in šele potem z vrelo vodo, ki smo ji dodali nekoliko sode. Če je sod močno plesniv, je pa še boljše, da mu vzamemo eno dno proč ter ga potem pooblamo ali ožgemo. Ko mu denemo spet dno, ga izperemo z gorko vodo ter ga nazadnje zaviniemo. Žge se sod najbolje z žganjem, s katerim se znotraj polije.

Kako se odpravi novim sodom okus po lesu. — V ta namen napolni sod z apnen vodo, kateri pridene za vsak hektoliter 36 do 40 gramov solitra ali potašla. Čez šest do osem dni izprazni sod, izmivaj ga toliko časa, dokler ne teče iz njega popolnoma čista voda. Delo je končano. Tak sod ne daje potem vinu nobenega okusa.

Sode popleskali z oljnato barvo nikakor ni prav, ker se zadelajo luknjice v lesu, skozi katere mora zrak neobhodno prihajati k tekočini, najsi je vino ali sadjevec. Ne škoduje pa sod popleskati s firnežem, kar bo posebno koristno železnim obročem.

Kako očistiš sode? — V sod nalij vroče vode, v kateri je kuhane nekoliko moke ali mekin, ter pusti, da nekaj časa stoji. Kadar vodo izločiš, izgine tudi vsa nečistoba, neugoden duh in plesnoba. Sod nato izpereš še s čisto vodo.

Impregniranje sodov. — Zmešaj en del kolofonije, en del parafina in dva dela bencina. Les, ki je napojen (impregniran) s to raztopino, ne vsrkava nobene tekočine. Impregniranje se priporoča posebno za nove sode.

Kako odstraniš zamašek iz steklenice? — Če ti je pri odpiranju ušel zamašek v steklenico, ga dobiš lahkim potom ven, ako vzameš močno vrstico, jo pregneš na sredi ter na ta način nastalo zanko porineš v steklenico. Če plava zamašek na tekočini pokonci, ga ujameš na zanjko in s krepkim sunkom potegneš ven. Plava li ležeče, spravi ga s kosom žice v primerno lego. Če je steklenica prazna, zadošča, da obrneš steklenico na vrat, zamašek pride sam v zanko.

Kako odpreš steklenici grlo? — Vzemi dolgo volneno nit, jo namoči v bencinu, malo ožmi ter ovij pet- ali šestkrat okoli stekleničinega grla. Nit zažgi in pusti, da zgori. Nato potopi steklenico z dnom naprej v mrzlo vodo, ki jo je treba že naprej pripraviti. Na mestu, kjer je zgorela nit, počni steklenici vrat in odrezek je popolnoma gladek. Treba pa je paziti, da se iz pod niti ne cedi bencin, ker bi sicer odrezek ne bil gladek, temveč neenakomeren.

Kako se pečatijo steklenice? — Nekateri sežgejo navaden pečatni vosek vrh steklenice, da kaplja potem na zamašek. Tako pečatenje je počasno in tudi mnogo voska se porabi. Boljše je, če pečatni vosek raztopimo in v raztopljeni vosek potaknemo stekleničin vrat. Ker pade lahko, ko se steklenica odpira, mnogo pečalnega voska v vino, je boljše, če rabimo mesto tega posebne kapice iz cina, ki dado steklenici tudi lepšo obliko.

TRŽNE CENE

Modra galica. — Popraševanje veliko, hud pritisk za takojšnjo dostavo blaga trajen. Opaža se pri naročbah galice vedno ista napaka. So organizacije in zasebniki, drugače raznimi gospodarji, ki čakajo prav do zadnjega z naročbo. Ni čuda, da potem blaga zmanjka prvo v nadrobni razprodaji, potem tudi v zalogah in v tovarni. Kdor si galice ni priiskrbel, naj pohiti, da ne bo imel še večjih križev. Galica je pač v vinogradu potrebna kot vsakdanji kruh. Brez galice ni pri nas pridelka, in vina.

Čilski soliter. — Popraševanje nad vse živahno, a zaloge prav pičle. Vsaka pošiljatev, ki dospe čez morje, je takoj oddana. Ni mogoče zadoštili vsem naročilom. In prav sedaj je potreba solitra največja. Žal, da tega gnojila ni mogoče dolgo držati v zalogah, ker ga gre preveč v zgubo, drugače bi bilo i tu pripočati, naj si ga vsakdo priiskrbi pravočasno za svojo potrebo.

Šparglji. — Ta pridelek, ožje goriške okolice je navadno šel po večini v tujino.

Je to prvi pridelek, ki se je takoj vnovčil in pripravil lepih tisočakov v prizadete vasi. Vsled porastka lire pa je letos izvoz v tujino izostal odosno se je znižal, radi tega so tudi cene temu blagu nizke.

Kaljjeve soli. — Popraševanje pičlo. Na trgu vlada precejšnja nejasnost glede na cene tega blaga.

Vino. — Italija je pridelala 1926 okroglo 35 milijonov hektolitrov vina, torej 10 milijonov hektolitrov manj nego lani. Izvoz je nazadoval na polovico. Cene so že od trgatve sem zelo čvrste. 9—12 stopinjsko vino stane v gornji Italiji 150—250, v Srednji 140—220, v južni 170—220 lir za hektoliter. Povpraševanje se giblje v zelo ozkih mejah. — Naša dežela je korakala v čisto nasprotni smeri. Po trgatvi so bile cene neprimerno višje od današnjih. Vzrok tega pojava je treba iskati v pešanju kupne moči prebivalstva. Vipavsko vino stane po kakovosti 205—240, briško 240—290 lir za hektoliter. Izgledi za bodočo letino dosedaj dobri.

GOSPODARSKI DROBIŽ

IZ GOVORA PRVEGA MINISTRA.

Gosp. načelnik vlade je v svojem zadnjem govoru v poslanski zbornici rekel med drugim:

I.

»Jelika pa zahteva še vedno velikih žrtev. Najbolj razsaja ta kužna bolezen v Julijski krajini. Tudi alkoholizem zahteva svoje žrtev. Spričo tega bo treba še bolj skrčiti število gostiln«. Mi bi pripomnili še, da bi bilo treba v prvi vrsti preprečiti neumno plesno norenje, ki ni nikjer tako razpaseno kot pri nas in ki je leglo vseh grehof in tudi jelike.

II.

Uvedba občinskih načelnikov je bila sprejeta od prebivalstva z navdušenjem.

Iz tega mesta pa moram reči občinskim načelnikom: Polagoma s stroški, ker drugače se bodo občine zadolžile ter bodo morale uvajati nove davke, da bodo lahko plačevale svoje dolgove! Počasi tudi s svečanostimi, banketi in manifestacijami ter po možnosti tudi z govori. — Tudi ta opomin naj bi našel odziva v onih krogih, ki jim je namenjen.

Likvidacija dolgov bivših avstrijskih državnih železnic, ki so pripadle naši državi, se je v zmislu zadevnih dogovorov pričela. Vsi oni, kateri so pri tem prizadeti, posebno, ako imajo kaj terjati naj se obrnejo na «Compagnia fiduciaria italiana, Milano, Via Dante, št. 9». Pojasnila o tem dajajo tudi posamezne trgovske in obrtne zbornice.

Prepoved pašnje koz oslane v veljavi. — Proti odloku, s katerim omejuje pašnja koz po gozdovih je govoril neki poslanec v poslanski zbornici in zahteval, da se ta prepoved ukine, ker je kozjereji škodljiva. Ravno tako je zahteval, da se ukine kozji davek, a ni uspel. Zastopnik vlade je odločno odbil poslančeva izvajanja z izjavo, da ostane izdani ukrep v polni veljavi.

Vložene prošnje za likvidacijo skupnih užilkov. — Kakor posnemljemo iz »Giornale di Agricoltura della Domenica« je bilo pri komisarju za likvidacijo skupnih užilkov v Trstu vloženih do 31. decembra 1926 le še 16 prošenj; dočim jih je bilo v tiski dobi vloženih na Trentinskem že 350.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Odlikovano tisk. podjetje L. Lukežič, Gorica. — Odgovorni urednik: Ravnatelj Viljem Dominko.

Zavarovalnici „LE NORD“ in „ROYAL EXCHANGE“

sta najgolovejši zavarovalnici proti požaru, streli,
in vsem drugim nezgodam.

**Zastopstvo za GORIŠKO in bivšo KRANJSKO ima
HROVATIN KSIST
v GORICI, Viale XXIV Maggio št. 11 - prej ul. Treh kraljev.
Zavarovanje proti nezgodam delavcev na delu.**

MIRODIZNICA (drogerija) „DIANA“

Gorica - Via Rastello N. 27

Na drobno in debelo!

Zaloga raznovrstnih kemičnih proizvodov - medicinalnih zelišč - suhih in oljnatih barv - firnežev - čopičev - ščeti - toaletnega in navadnega mila - čistil in pripomočkov za vino - sirišča, tekočega in v prahu — bakrene in železne galice - žvepla - čilskega solitra - zamaškov - cevi in drugih izdelkov iz kavčuka itd.

Blago prvovrstno, cene zmerne, postrežba točna in solidna, za kar jamči in se priporoča

Anton Mervič, lastnik.

OKRAJNA POSOJILNICA V IDRIJI

registrovana zadruga z neomejeno zavezo. Ustanovljena leta 1894.

Urادuje v lastnem poslopu vsak dan, izvzemši nedelje in praznike.

**OBRESTUJE hranilne vloge na knjižice po 4⁰/₁₀₀ čisto
vloge na tekoči račun „ 4¹/₂“**
Večje in stalne vloge po dogovoru.

DAVEK OD VLOG PLAČUJE ZAVOD SAM!

Izvršuje denarna nakazila v tu. in inozemstvo. — Izdaja brezplačna cirkul. nakazila in čeke. — Inkaso faktur in cesije terjatev.

Posojila na vknjižbo, menično poroštvo in zastave. Trgovcem in obrtnikom oltarja pasivne tekoče racune. — Poštni tek. račun šte. 11/1591 — Položnice komitentom na razpolago.

Najpopolnejše jamstvo za vloge.